

балет

ОТЕЛО

Молим Вас, кад њисмом будеџе јављали
О несрећи овој, гово`ше о мени
Какав јесам: нишџа не ублажавајџе.
И нишџа не рец`ше из злобе; ља ћеџе
Мораџи говориџи о човеку шџо је
Волео не мудро, ал` одвећ дубоко;
Човеку не лако љубоморном, али
Шџо је, кад љо љосџа, био сасвим смеџен;...

Отело (V, 2)

Андреј Колчерију (*Отело*) и
Катарина Зеџ (*Дездемона*), фото М. Ердџи

ОТЕЛО

балет у два чина по моћивима дела Вилијема ШЕКСПИРА

На музику Лудвига ван БЕТОВЕНА, Антонија ВИВАЛДИЈА

Кореограф, редитељ, избор музике и либрето: **Крунислав СИМИЋ** (к.г. Београд)

Кореографкиња: **Гордана СИМИЋ** (к.г. Београд)

Сценограф: **Томислав ШАРАБА**

Костимографкиња: **Мирјана СТОЈАНОВИЋ МАУРИЧ**

Асистенткиња кореографа: **Оксана СТОРОЖУК**

Улоге:

Ошело ..... Андреј КОЛЧЕРИЈУ / Самјуел БИШОП

Дездемона ..... Катарина ЗЕЦ / Ана ЂУРИЋ

Јајо ..... Самјуел БИШОП / Давид ГРУОСО

Емилија ..... Катарина КЉАЈИЋ / Рајна РЕМОВИЋ / Милена КРКОТИЋ

Касио ..... Давид ГРУОСО / Артемиј МАКАРОВ

Родријо ..... Артемиј МАКАРОВ / Милан ИВАН / Александар БЕЧВАРДИ

Пушпујућа шруја ..... Теона Радановић, Емилија Спаноке, Теодора Шпер,
Александар Бечварди, Лука Делер / Миња Јокановић,
Глафира Собољева, Јана Черепанова, Мелиса Брођин,
Никола Стаменовић, Дмитриј Арбузов

Грације ..... Мина Радовић, Милена Кркотић,
Мелиса Брођин, Христина Станковић /
Глафира Собољева, Соња Батић, Јелена Дангузов,
Теодора Шпер, Мина Предојевић

Женски ансамбл: Мелиса Брођин, Глафира Собољева, Јана Черепанова, Јелена Дангузов, Соња Батић, Олга Врбашки, Мина Радовић, Христина Станковић, Теодора Шпер, Милица Јелић, Милица Стојановић, Ивана Трпчевић, Миленица Јовић, Јелена Милошев, Станислава Николић, Мина Предојевић, Анастасија Никчевић, Миња Јокановић, Емилија Спаноке / Јелена Јеличић, Марија Трифуновић

Мушки ансамбл: Бојан Раднов, Александар Бечварди, Зоран Трифуновић, Марко Иван, Александар Ђурђевић, Грегори Хамфриз, Михаил Сегејев, Дмитриј Арбузов, Рафаел де Мора Родригес, Артемиј Макаров, Франческо Коча, Лука Делер, Никола Стаменовић / Василиј Собољев, Милан Иван

Сцѐнисцѐа: Владислав Шегуљев

Репетитори: Милан Лазић, Јелена Вукадиновић, Борис Ладичорбић

Корепетитори: Дејан Бркић, Димитрије Бељански

Тонски сарадник: Предраг Петрушевски

Инспицијенти: Иван Свирчевић, Тања Цвијић, Сања Миланов

Дизајн светла: Ђорђе Бедов

Ликовни радови за видео-пројекцију: Мирјана Стојановић Маурич

Аутор видео-пројекција: Бојан Квргић

Миксер видеа: Радивој Дожић

Мајстор тона: Душан Јовановић

Декор, костими и остала сценска опрема израђени су у радионицама СНП-а.

Представа траје два сата и има једну паузу.

Премијера: 18. мај 2024, сцена „Јован Ђорђевић“, 19.00

Репризе: 21. и 23. мај 2024.

Вилијем ШЕКСПИР (William Shakespeare, 1564–1616)

460 година од рођења најзначајније драмској твораца који га има свети

Цео свој живот овај јединствен човек дао је позоришту: за њега је радио и стварао као драмски песник. Једва нешто више од двадесетак година, колико је могао од живота да посвети стварању, било му је довољно да изради два ренесансна спева на тему свемоћи љубави *Венера и Агонис* и *Лукреција*, да испева сонете у којима се издалека осећају петраркистички тонови, али које је родила најдубља страст, и да замисли и реализује преко тридесетак позоришних комада у којима и лежи његов највећи допринос књижевности човечанства. Ови комади не затварају се у оквире истог жанра јер је писао комедије: *Укроћена торовац*, *Сан лејџе ноћи*, *Многио вике ни око чеја*, *Млејачки вјеровац*, *Бојојављенска ноћ*, *Мера за меру*, и др., затим „историјске хронике“: *Ричард Дрјуи*, *Хенри Четврти*, *Хенри Пети*, велике трагедије, ремек-дела: *Јулије Цезар*, *Хамлеј*, ***Оћело*** (1607), *Краљ Лир*, *Мајбеш*, *Тит Андроик*, *Ромео и Јулија* и др. и све несумњиво имају трагичног дејства на гледаоца. Скоро сва друштва и светови су у Шекспировим делима: стара Грчка, стари Рим, средњовековна и ренесансна Италија, Данска, Енглеска, друштва из древних дана, као и она која се у крви преображавају у велике националне монархије. Краљеви и тирани, њихови дворани, најшири пук, бића из маште и снова, из народских празноверица, из бајки, развијају се у току збивања, не остају исти од почетка до краја драме, што показује како се мења и њихова савест. Савест не доноси срећу ниједном трагичном јунаку: ни Хамлету, ни Отелу, ни Лиру ни Магбету. Они окончавају окружени страхом, мржњом, проклињањем, најдубље су разочарани у живот. Узроци катастрофе налазе се у неминовности па ни женски ликови: Корделија, Дездемона, Јулија не могу опстати у свету у којем влада нечовештво. Усредсређен на човека, кроз све те карактере и визије Шекспир је успео да историји и своме времену покаже њихову праву слику – живот је борба у којој мора бити јунака и жртава.

Обожаван и оспораван

Шекспирови савременици, школовани критичари XVI века замерали су му на непотпуном знању и недовољној образованости због чега је правио лапсусе, али му нико није одрекао да је познавао човека у душу и да је знао живот до дна! Шекспиролози, преводиоци, песници, писци, лексикографи писали су студије о Шекспиру у којима се истиче мисаоност његових дела. Многи су тврдили да су

Шекспир, познатији као Чандосов портрет због власништва, атрибуиран Џону Тејлору, 1600–1610, уље на платну, Национални музеј портрета, Лондон

глумци Шекспирових дела својим интерпретацијама допринели општој популаризацији (Шлегел, Е. Даудн, С. Џонсон, Х. Хајне, А. Бредли). Песници су увиђали да је Шекспир стварао замишљајући себе самог у околностима фабуле коју је одабрао, али да није показао довољно јасно на којој је страни зло, а на којој добро (С. Колриџ). То су објашњавали тиме што је, на пример, Магбет јуначан, Отело свиреп, што опаки зликовац остаје некажњен, а невине деве умиру. Желећи да успостави Шекспирову славу, енглески песник А. Поуп је отишао у погрешном правцу. Објавио је редигована Шекспирова дела у којима је врло слободно обрађивао оно што му се није допало, избацио је одломке које је сматрао неприкладним, прилагођавао је изразе, метафоре и метрику. Али значајан је по томе што је након његовог обимног приређивачког рада настао талас нових научних студија, издања која су доприносила угледу Шекспира. Виктор Иго је рекао да „Бог ствара само поједине издајнике, а геније Јага“. Гете је због само једне прочитане Шекспирове странице постао његов обожавалац за цео живот. Волтер, напредни француски мислилац XVIII века, не пориче пишчев гениј, али је рекао да Шекспиру недостаје доброг укуса те га назива варварским комедијашем. Л. Толстој је осећао досаду и збуњеност, иако је неколико пута ишчитавао његова дела, закључивши да се слава овог Енглеза може објаснити као једна од епидемичних сугестија којима људи подлежу.

Без обзира што су непознате чињенице (нпр., да ли је Шекспир икад одлазио из Енглеске), што се и даље полемиче о његовом идентитету (С. Фројд је заступао став да је Шекспир француског порекла, што је усамљено мишљење), о образовању, о презимену (*Shake-speare* = копљотресац; онај који „дрма“, тресе позорницом – према Х. Клајну), о ауторству (да се дела приписују Кристоферу Марлоу, талентованом Шекспировом савременику, или пак групи блиставо надарених писаца, међу којима се спомињу Б. Џонсон, Е. Спенсер, а и данас је та листа кандидата, алтернативних Шекспира, све је дужа). Све то чини његову биографију изазовнијом, а лик и дело највољенијим. (Британци су се чак 1840. године одбранили од сулуде идеје циркуског импресарија Финеаса Т. Барнума да се Шекспирова родна кућа постави на тачкове и пошаље на турнеју по САД-у! Узнемирани каприцом циркуског промотера, Британци су брзо прикупили новац да сачувају кућу као музеј и светилиште – према *Шексџир*, Б. Брајсон, 2010).

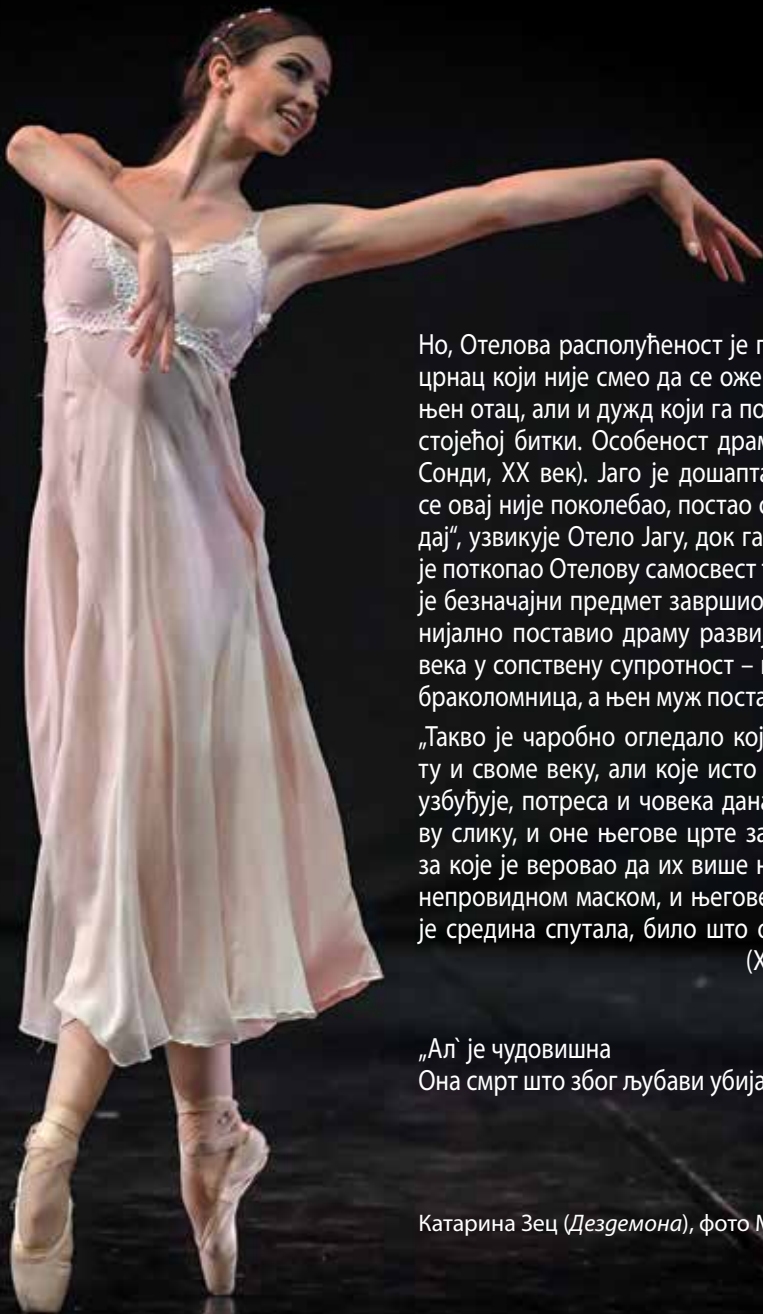
Обожаван или оспораван, Шекспир је „наш савременик“ (Ј. Кот), који, попут апсолутне драме, не зна за постојање времена па нас посматра из сваког угла, загонетајући нас као што то чини ренесансно Да Винчијево дело „Мона Лиза“. Аристотеловској квинтесенцији додаћемо најсуптилнији елемент – латентну иронију за Шекспиров лик и дела која ћемо бранити у име најбољих драма о човеку сваке епохе.

Оџело (*Othello*)

У овом комаду иновирани су основни хуманистички принцип вере у човека. У основи је љубавна и породична трагедија, као што је то и у *Ромеу и Јулији*. Попут њих, и Отело и Дездемона трагично завршавају. Свет у којем живе нема разумевања за њихову љубав, премда та љубав превазилази све предрасуде које не раздвајају само две породице, него и две расе. Док љубав Ромеа и Јулије ништа није могло да умањи, дотле љубав Отела и Дездемоне разара смицалица препреденога себичњака Јага. Толико буке и страсти због једне Јагове сплетке да се домогне Дездемонине марамице, тј. јаглука (у прев. Симић–Пандуровић) и подметне је као доказ њеној невери. Наравно, када је видео „доказ“, Отело је убеђен, иако је тај предмет само индиција која клевете и због које се рађа опасна сумња у младу децу, па и у сопствено биће. Такав безначајан предмет постаће крупна ствар због које се страда. Чини се да је Јаго увек у предности, да више зна као неки свевидећи волшебник, али не онај који поседује магичну куглу, огледало или какав реквизит којим предвиђа будућност. Не, он је ухода којем ништа није промакло, на пример, о првом сусрету Отела и Дездемоне, као да их је из близине посматрао, каже: „Кад су се срели, усне су им биле тако близу да су им се даси загрлили“ и мало даље: „он још није провео с њом прву брачну ноћ...“, а мотиве можемо тражити и у његовој исповести да и он воли Дездемону, али „не баш из пожуде, /... Већ делом из жеље за осветом, пошто / Сумњам да је Мавар похотљиви тај / Био ускочио и у моје седло. / Помисао на то гризе ми утробу / Кô отров.“ (II чин, сцена 1). Питање које одувек покреће на размишљање јесте крај трагедије: зашто је Шекспир Јага оставио да живи? Не крије ли се ту она латентна иронија којом нас овај ренесансни геније и даље подбада?

Различито су шекспиролози тумачили млетачког црнца, што су заправо одрази схватања о друштвеним нормама која су се мењала кроз епохе и утицала на нова читања *Оџела*, и опуса Шекспировог. Једни су сматрали да брак између беле и црне расе доноси несрећу (Т. Рајмер, XVII век); други, да комад треба само читати, али не и гледати представу (Ч. Лем, XIX век), јер тако Отело гледамо Дездемониним очима и не видимо да је Отело тамнопут; нити да дело треба читати из угла Дездемониног оца (Е. С. Бредли, XX век). Дело треба читати баш онако како је Шекспир управо то хтео: да видимо тамнопутог човека, лишеног младости и лепоте који осваја својом племенитошћу, јунаштвом, управо онаквог каквог га је Дездемона заволела. Трагедија је у томе што је Отело опште посумњао у њену љубав, што њихова узвишена љубав није одолела Јаговим дијаболичним манипулацијама.

Но, Отелова располућеност је приметна већ од првог чина, он је црнац који није смео да се ожени Млечанком, због чега га тражи њен отац, али и дужд који га позива да командује флотом у предстојећој битки. Особеност драме је конфликт у самом Отелу (П. Сонди, XX век). Јаго је дошаптавањима обасипао Отелу све док се овај није поколебао, постао сумњичав. „Докажи, видљив доказ дај“, узвикује Отелу Јагу, док га је обузимала љубомора. Коначно је поткопао Отелову самосвест тако што се постарао да види како је безначајни предмет завршио у туђој руци. Како је Шекспир генијално поставио драму развијајући иронију о преображају човека у сопствену супротност – верна Млечанка се предочава као браколомница, а њен муж постаје убица оне коју воли!

„Такво је чаробно огледало које је Шекспир створио своје свету и своје веку, али које исто толико, ако не и више, привлачи, узбуђује, потреса и човека данашњице, јер показује његову праву слику, и оне његове црте за које он не зна, или неће да зна, за које је веровао да их више нема, и његове пороке покривене непровидном маском, и његове врлине закржљале, било што их је средина спутала, било што он сам није желео да их развије.“

(Х. Клајн, *Шекспир и човештво*, 1964)

„Ал` је чудовишна
Она смрт што због љубави убија.“ Дездемона (V, 2)

Катарина Зец (*Дездемона*), фото М. Ердељи

Ойшело – балет прошлости, садашњости и будућности – Реч кореографа

Ойшело је интересантна тема која нуди кореографу могућност да проникне у слојевитост садржаја. У средишту је велика борба између добра и зла. За *Ойшела* се у основи везује тема неосноване љубоморе, а ми ову тему обрађујемо и кроз неостварене Јагове амбиције, кроз његову жељу да дође до превласти не бирајући средства. Увидео сам да могу говорити о широкој временској димензији, па је за мене то балет прошлости, садашњости и будућности. У балетском жанру све показујемо кроз експресију, која је за мене примарна. Нас занима првенствено стање, како да постигнемо театаралност да бисмо то стање ускладили са временом и местом наше представе.

Гордана и ја смо се дуго припремали за овај наслов, радили смо код куће и били смо спремни већ за прве пробе. Морали смо покретом да опишемо текст, што је био врло сложен процес, јер је прича јасна ако је јасна и драматургија. На пример Јаго је незадовољан статусом, исфрустриран је, склон сплеткама и никако да се заустави. Отело, који је био моћан венецијански генерал, полако се троши, ломи и почиње да показује своју слабост. Дездемона је чедна, чиста и искрено воли, али

постаје жртва свега. Она као да је наивно веровала да ће успети да преокрене Отелу, у чему не успева. Имамо Касија који, због тога што је наиван лик, упада у Јагове замке. Увео сам и неке призоре по узору на алегоричне мотиве грација са Ботичелијеве слике, како бих осликао Јагов карактер.

Јагов утицај на Отелу ми је наговештавао да би те визије биле адекватне и за приказ са Дездемоном и Касијом. Сцене Отеловог кошмара, док замишља Дездемону и Касија у љубавним сценама, заправо су одраз Јаговог успеха да својим покретима убеди Отелу у чин брачне невере, што се, иначе, уопште није десило. У *Ойшелу* нам је важан крај, и ми смо покушали да му иновативно приступимо: истина излази на видело у трагичним сценама, када Отелу дави Дездемону, потом када Јаго убија Емилију. Будући да га је она разоткрила, он покушава да прикрије злочин.

Бетовенове хармоније и темпа далеко су снажнија, тако да драматуршки прелази свих симфонија које сам изабрао, апсолутно подржавају Шекспирову причу. Бетовен се показао као савршен избор за ову драму. Вивалдијеву *Глорију*

Грације, детаљ са Ботичелијеве слике Пролетје, уље на платну, 1478–1482, Галерија Уфици, Фиренца

Ludwig van Beethoven.

користимо за сцену венчања Дездемоне и Отела и ми смо то упризорили као неку врсту прелудијума за игру којом је иницирано Јагово зло.

Покушао сам да приближим Шекспиров садржај како би и публика била у прилици да саучествује у емотивном набоју, да доживи представу у савременом тренутку. Тема нашег *Оћела* проговара о томе колико лаж може да утиче на битисање људи и колико лаж може да обузме наш простор.

Крунислав Симић

фото А. Рамадановић

Крунислав СИМИЋ, кореограф и редитељ (к.г. Београд)

Рођен 1953. у Београду. Похађао је Средњу балетску школу „Лујо Давичо“ и студирао сликарство на Одсеку за конзервацију и рестаурацију на Вишој педагошкој академији у Београду. Дебитовао је у НП у Београду (*Даринкин дар*) постепено преузимајући главне мушке улоге у класичном и савременом репертоару. Захваљујући специфичном смислу за уобличавање ликова и снажној сценској експресији, остварио је многобројне улоге, најзначајније у балетима: *Покајник*, *Лабудово језеро*, *Дама с камелијама*, *Којелија*, *Пер Гиниј*, *Сан лејџе ноћи*, *Самсон и Далила*, *Шехерезада*, *Јелисавића*, *Грк Зорба*. Од 1988. бави се кореографско-режијским радом. Био је у стручном жирију за Кореографске

минијатуре (1997) и за награду „Димитрије Парлић“ (2000). Награђен је за играчка достигнућа на „Балетском фестивалу“ (Љубљана, 1985), годишњим наградама НП у Београду; за кореографски рад: Златна плакета Међународног такмичења (Нови Сад, 1988, *Пијеџа*), Годишња награда НП у Београду (1991, *Покајник*, 2006, *Краљица Марјо*), годишње награде СНП-а (*Краљева јесен*, *Грк Зорба*, *Мајерлини*), „Димитрије Парлић“, највише признање УБУС-а у области балетске уметности (1999, *Орфеј у њодземљу*), међународна награда за врхунски допринос савременом приступу позоришног стваралаштва „Мадлена Цептер“ (Мадленијанум, 2007) и највише признање СНП-а, Златна медаља „Јован Ђорђевић“, 2012. У СНП-у је поставио балете: *Краљева јесен* (1993), *Грк Зорба* (1994, 2016), *Мајерлини* (2003), *Дама с камелијама* (2009, 2018), *Ана Карењина* (2022) који су од изузетног значаја за домаћу кореографију, као што су то и *Орфеј у њодземљу*, *Крвава свадба*, *Болеро*, *Укроћена јоройад*, *Краљица Марјо* које је радио у Београду.

Катарина Кљајић (*Емилија*) и
Самјуел Бишоп (*Јајо*)
фото М. Ердељи

Либрето

I чин – Венчање Отела и Дездемоне. Свечаност у част Отеловог и Дездемониног венчања. Отело прекида свечаност и саопштава да је Касио унапређен у његовог заменика зато што он мора у битку против Турака. Отело поклања Дездемони мараму, као симбол вечне љубави. Срећан пар одлази са свечаности, а за њима и гости. Јаго, који је очекивао то унапређење, прво је у неверици, а затим, бесан, смишља план како да се освети Отелу. Емилија, Јагова супруга а Дездемонина дружбеница, долази код Јага. Он је груб према Емилији осуђујући је да му није помогла да преко Дездемоне издејствује његово унапређење. Емилија, под притиском, пристаје да му помогне како би он остварио своје амбиције.

Љубав Отела и Дездемоне, прве брачне ноћи, је нежна, лирска и на крају страствена. Чују се ратни бубњеви који позивају Отелу у битку против Турака. Дездемона са низвесношћу, зебњом и страхом чека повратак Отела, који је као главнокомандујући генерал венецијанске флоте морао да води велику поморску битку на Кипру. Долазак Отела, Јага и осталих ратника изазива код свих посебне емоције. Дездемона, у својој срећи и заносу, губи мараму коју јој је Отело поклатио као симбол вечне љубави. Емилија налази мараму, жели да је врати Дездемони, али она је већ отишла. Јаго све то посматра и приморава Емилију да му преда мараму. Јаго тријумфује, убеђен да ће марама, у датом моменту, пружити доказ Отелу о Дездемонином неверству.

Андреј Колчерију (*Оћело*), Самјуел Бишоп (*Јаго*) и чланови мушког ансамбла, фото М. Ердџи

II чин – Божанска љубав Отела и Дездемоне. Јаго долази са групом пијаних војника међу којима је и Родриго. Успева да завади Родрига и Касија. Касио у обрачуну убија Родрига. О томе је обавештен Отело, који љутито прекорева Касија и одузима му чин. Касио је очајан, извињава се Отелу, док Јаго ликује. Отело и Јаго воде дијалог и Јаго прави Отела љубоморним тако што му говори да Дездемона има љубавну везу са Касиом. Отело остаје сам и очајан у неверици. Јагова мрежа зла не престаје. Он користи жене лаког морала да подметне мараму Касију као доказ Дездемониног неверства.

Сусрет Отела и Дездемоне. Отело је слуша, а затим је груб према њој, Дездемона је запрепаштена његовим понашањем. Отело тражи од Дездемоне да му покаже мараму, она је не налази код себе и пита Емилију где је марама, добија негативан одговор. Касију суде, Јаго чини све како би Отело осудио Касија, што он и чини. Дездемона покушава да оправда Касија, Отело не верује да је Дездемона невинна, да га није преварила. Дездемона и Емилија се повлаче пред бесом Отела. Отело је отрован Јаговим интригама, заслепљен од љубоморе и сазнањем о својој немоћи одлучује да убије Дездемону. Дездемона, која је у својој невиности веровала да може, упркос свему, пронаћи срећу са Отелом, сад је испуњена мрачним предосећањима. Емилија је теши. Улази Отело и она излази. Отело је очајан, убеђен је да је истина да га је Дездемона преварила. Отело је нежан, страстан, љут и у једном моменту је дави марамом коју јој је поклонио у знак вечне љубави. Емилија утрчава у собу, хоће да помогне Дездемони која умире. Окреће се Отелу, који се брани тако што каже да га је Дездемона преварила са Касијем, да је доказ марама, а да му је све то потврдио Јаго. Емилија каже да је то лаж и да је она дала мараму Јагу, а да је Дездемона невинна. Јаго убија Емилију како би прикрио своју интригу. Отело схвата своју грешку, грли Дездемону, убија се, док умире грли Дездемону.

Крунислав Симић

Катарина Зец (*Дездемона*) и Катарина Кљајић (*Емилија*), фото Д. Раушки

Дијалог Јага и Емилије – Реч кореографиње

Оно што су у драмском тексту монолози, дијалози, нама су то покрети који треба да буду јасни као да читате Шекспирово дело. Наш *Отело* нуди савременом гледаоцу такву форму балетске игре у којој ће препознати богатство и све нијансе експресије тела, покрета и израза лица, које смо надоградили једном пластиком, неокласичним изразом, експресивним елементима. Показујемо и лепе и потресне тренутке Шекспировог дела. Идеја нашег балета је да покажемо колико лаж може да утиче на наше животе.

Рад на кореографији је био сложен процес, а резултат мора да буде јасна драматургија, јасна прича. Јаго почиње да обраћању и трује Отела лажима, и ту је присутан мотив лажног пријатељства. Јаго успева у својој намери да потпуно преобрази Отела, толико да се овај разболео од љубоморе. Сви ликови су важни, али сам се највише посветила дијалогу између Јага и Емилије.

За мене је посебно интригантан и потресан лик Емилије. Она је Јагова супруга и обожава га. Она је видела то зло у његовом бићу, покушала да га промени. Она као и да пристаје да буде у савезу с њим, мислећи да ће га задржати да не учини какву злобу. Но Јаго је, по мом мишљењу, оличење великог зла, бестидности, охолости и немогуће га је савладати, нити променити. То су призори адаћа којима осликавамо њихове љубавно-драматичне тренутке, *pas-de-deux*-и Емилије и Јага као и Дездемоне и Отела.

Кореографска идеја развија се поступно, од тренутка када Јаго почиње да трује Отела сплеткама. Отелов бес, када пита Дездемону где је марама, тренутак је када се у њему формира сумња да му је неверна. А да би Јаго успео да затвори своју вертикалу и да би показао како је успео у манипулацијама, следи сцена у којој Отело потпуно губи разум и убија Дездемону.

Шекспирово дело је промишљено и одредило је наш задатак – да поставимо представу коју публика може да гледа више пута. И за наше играче је велика ствар када су у прилици да једну улогу одиграју више пута, да се радују тој улози и надограђују је. То је велика срећа.

Гордана Симић

Катарина Кљајић (*Емилија*) и Самјуел Бишоп (*Јаго*), фото М. Ердељи

фото промо

Гордана СИМИЋ, првакиња балета, педагог и кореографкиња (к.г. Београд)

Рођена је 1957. у Београду. Завршила је Средњу балетску школу „Лујо Давичо“. Редовна је чланица Балета Народног позоришта у Београду од 1976, а убрзо је постала и солисткиња Балета. Звање првакиње Балета НП у Београду стекла је 1991. Током дугогодишње и богате каријере остварила је велики солистички репертоар, у НП у Београду: Бисерка (*Охридска лејенга*), Венди (*Пејџар Пан*), Олимпија (*Хофманове џриче*), Хернија (*Сан лејџе ноћи*), Марија (*Бахчисарајска фонџана*) и др., као и на многим сценама Србије и у иностранству. Значајан допринос балетској уметности остварила је и кроз кореографски рад, као асистенткиња на многобројним представама (*Грк Зорба*, *Орфеј у јодземљу*, *Покајник*, *Укроћена торојад*, *Крвава свадба – Болеро...*). Добитница је више домаћих и међународних признања: награда Југословенског балетског такмичења (1984), међународна награда „Мадлена Цептер“ за врхунски допринос у савременом приступу позоришном стваралаштву (2007), јубиларна повеља Мадленијанума (2019), „Златна значка“ Културно-просветне заједнице Србије (2019). У СНП-у је одиграла главне улоге у балетима: *Краљева јесен* (улога Симониде, кор. К. Симић) и *Грк Зорба* (улогу Мадам Ортанс одиграла је 128 пута, од премијере 1994. до маја 2013, кор. К. Симић), а за које је добила Годишњу награду СНП-а. Добитница је и највишег признања СНП-а, Сребрне медаље „Јован Ђорђевић“ (2020). Вишедеценијским радом и медијским ангажовањем, заједно са балетским уметницима СНП-а, допринела је афирмацији младих балетских уметника и балетске уметности уопште.

Самјуел Бишоп (*Јајо*) и чланови мушког ансамбла, фото Д. Раушки

„Ко може својом судбином да господари?“ Отело (V, 2)

Андреј Колчерију (*Оћело*) и Катарина Зећ (*Дездемона*), фото М. Ердeљи

Давид Груосо (*Касио*), Грације и чланице женског ансамбла, фото М. Ердељи

Томислав ШАРАБА, сценограф

Рођен је 1958. у Требињу. Дипломирао је у Новом Саду на Високој техничкој школи, Одсек машинство. У Српском народном позоришту запослен је од 1990. као руководиоца Службе за сценске технике и опреме представа. За више од три деценије рада, асистирао је на изради сценографија и сценских елемената за преко 200 представа СНП-а (нпр. за велике оперске и балетске представе изведене, када је СНП обележавало 150 година постојања: *Милева*, *Севиљски берберин*, *Крцко Орашчић*, *Милева Ајнштајн*, до новијих, као што су опере: *Кармен*, *Владимир и Косара*, балети: *Охридска лејенда*, *Ана Карењина* и *Којелија*), остварујући замисао редитеља, односно кореографа, и сценографа представе. Доживљавајући сваку нову представу као изазов, самостално је реализовао сценографије, од којих је најимпресивнија за Вердијеву оперу *Аида*, премијерно изведену на Петроварадинској тврђави 2021. За професионалност и одговорност у раду у радионицама за израду сценографије добио је више годишњих награда СНП-а: 2002, 2012 – поводом обележавања 150 година СНП-а и Сребрне медаље „Јован Ђорђевић“ 2017, највишег признања матичне куће за 30-годишњи рад.

Мирјана СТОЈАНОВИЋ МАУРИЧ, костимографкиња

Рођена 1947. у Новом Саду. Дипломирала на Академији примењених уметности у Београду, Одсек костима, код проф. Душана Ристића. У Позоришту дебитује 1970, а од 1971. стални је костимограф СНП-а. Осим костимографије бави се и сликарством, тематски, такође, везаним за позориште. Урадила је костиме за више од 130 представа у СНП-у, и као гост и у Марибору, Скопљу и Осијеку, такође и за низ ТВ емисија и драма, РТВ Нови Сад. Представе карактеристичне за њено костимографско опредељење, претежно за опере и балете: *Мајбей*, *Норма*, *Самсон и Далила*, *Боџи*, *Бал њод маскама*, *Жизела*, *Усјавана лејошница*, *Ромео и Јулија*, *Грк Зорба*, *Пинокио*, *Врајоланка*, *Охридска лејенда*, *Којелија*, *Ана Карењина* ... Учествовала на више заједничких изложби и десетак самосталних изложби. Добитница је бројних награда за костим: 1969. награда Београдског универзитета „4. јул“; 1972. награда Академије примењене уметности на XIII Октобарском салону, Београд; 1977. награда на б. Новосадском салону; 1977. награда „Форма“; 1983. „Форма IV“ и 2005. „Форма IX“, Нови Сад. Добитница је Златне медаље „Јован Ђорђевић“, највишег признања СНП-а, 2005. Обележила је четрдесет година уметничког рада 2012, пригодном изложбом у организацији Позоришног музеја Војводине и СНП-а. Добитница је Стеријине награде за костимографију у представи *Виолиниста на крову* (СНП и Новосадско позориште), 2016, а 2021. објављена је монографија о њеном костимографском опусу.

Андреј Колчерију (*Оћело*), фото Д. Раушки

Давид Груосо (*Касио*), фото М. Ердељи

Катарина Кљајић (*Емилија*), фото М. Ердељи

Сцена венчања, фото М. Ердељи

Чланови балетског ансамбла
фото М. Ердељи

Чланови балетског ансамбла као
Пушчујућа Шруја, фото М. Ердељи

Самјуел Бишоп (*Јајо*), фото Д. Раушки

Андреј Колчерију (*Оћело*), фото М. Ердељи

Андреј Колчерију (*Оџело*) и Катарина Зец (*Дездемона*), фото Д. Раушки

Оџело у балетској уметности

Белешке о првом извођењу балета *Оџело* везују се за име француског балетског играча и кореографа Луја Анрија (Louis Henry, рођен у Версају 1784, умро у Напуљу 1836). Анри је поставио дело *Otello, ossia Il Moro di Venezia* на музику Галенберга, 14. V 1808. за напуљско позориште „Сан Карло“.

Најпризнатију верзију *Оџела* поставио је прослављени играч и кореограф Салваторе Вигано (Salvatore Viganó, рођен у Напуљу 1769, умро у Милану 1821), 6. II 1818, за миланску Скалу. Те године приредио је три ремек-дела: трагедију у 5 чинова *Оџела* (на музички колаж), затим митолошког *Дегала* и историјску трагедију *Весџал*, а нарочито је *Оџело* дуго извођен, до 1829. Вигано је поставио више од 40 балета историјског, митолошко-алегоричног и херојско-мимичког садржаја, 17 кореодрама (којима је био фасциниран Л. Анри), 8 комичних балета и дивертисмана, а већ је критика онога времена сматрала да његова дела доприносе и развоју модерне кореографије.

Од ритуалистичког приступа са одликама ренесансног плеса легендарног *Оџела* (под називом *Маварска њавана*) у кореографији Хосеа Лимона (1949, на музику Х. Пурсела), до савремених поставки Татјане Гсовски (1956, на музику Б. Блахера), Вахтанга Чабукијанија (Москва, 1957), Јирџија Немечека (1959), Серџа Лифара (Холандски балет, 1960, премијера одржана у Монаку), *Пролој Жака д'Амбоаза* (Њујорк сити балет, 1967), Г. де Бурга Велча (Аустралијски балет, 1970), Џона Батлера (Њујорк сити балет, 1976), Џона Нојмајера (Хамбург, 1985, обновљен за стални репертоар Хамбуршког балета 2012), Лара Љубовића (Сан Франциско, 1997), *Дезде Оџело* Гоја Монтера (Нирнбершки балет, 2005), Кирка Петерсона (2007), *Mo(ort)town/Redux* Дага Елкинса (2012), Але Сигалове (Литванија, 2012) и др. *Оџело* је прославио кореографе, јер су одолели замци ревитализовања класичне представе, постављајући га, углавном, кроз експресију.

Врт у Отеловој палати у Венецији. Ову сцену је поставио С. Вигано, у миланској Скали, 1818.

Вахтанг Чабукијани као Отело, 1957.

Први пут у нашем региону: 25. VII 1961, балет с прологом, 8 слика и епилогом под насловом *Veneški zamorec (Othello)*, СНГ, Љубљана, кореографија и режија Хенрика Нојбауера, на музику Бориса Блахера, одиграно 13 пута. Премијера у СНП-у: 18. I 1973, у режији и кореографији Х. Нојбауера, на музику Б. Блахера, а четири месеца касније *Оџело* је премијерно изведен и у ХНК у Загребу, 27. V 1973, у кореографији и режији Невенке Биђин и Соње Кастл, на музику Б. Блахера, одиграно 9 пута. На мотиве Шекспирова дела изведена је кореодрама *Оџело је убио Џенис* Наде Кокотовић (НП у Београду, 1982), и плесна представа Зорана Марковића и Маше Колар (Битеф театар, 2010).

Први Оџело у СНП-у, кореограф Хенрик Нојбауер

Премијерно изведен 18. I 1973. као балет у 8 слика с прологом и епилогом, на музику Б. Блахера, по либрету Ерика Ханка, у кореографији и режији др Хенрика Нојбауера, госта из Љубљане. Диригент: Имре Топлак, сценограф: Стеван Максимовић, костимограф: Мирјана Стојановић Маурич, у улогама: Францис Валкаи (*Оџело*), Ерика Марјаш Брзић (*Дездемона*), Живојин Новков (*Јаџо*), Мирјана Матић (*Емилија*), Ото Рис (*Касио*). Одиграно 6 представа, пред скоро 2000 гледалаца. *Из криџике*: „За Шекспирову причу о неоправданој љубомори и њеним трагичним последицама Нојбауер је одабрао концепт класичног балета са малим модификацијама у појединим гестовима. Средствима, дакле, класичне игре једноставно је испречао причу о Отелу, Дездемони и Јагу, а да при том ни једно од њих није имало изразито тешких играчких задатака. Кореограф је очито желео да у целој представи доминира једноставност покрета, као што је у доброј литератури једноставност исказа увек највећа вредност. Добар пример функционисања овог захтева био је у заједничким сценама Отела и Дездемене...“ Свенка Савић, „Дневник“, 1973.

Оџело у осталим уметностима

Опера: Ђоакина Росинија, по либрету Франческа ди Салсе (Напуљ, 1816); Ђузепе Вердија, по либрету Арига Боита (Милано, 1887); *Bandanna*, савремена опера Дарона Хагена и Пола Мулдуна, на мотиве Вердијевог *Оџела* (Оперски театар, Остин, Тексас, 1999).

„Отело и Дездемона“ А. М. Колена, 1828.

Сликаство: „Отело и Дездемона“ (1780), једна од илустрација Вилијама Блејка за Шекспирово дело, „Јаго“ (XVIII век) атрибуирано Гилберту Стјуарту, „Отело и Дездемона“ (1829) Александра М. Колена, „Отело и Дездемона“ (1841/43) Џона Е. Миласа, „Отело и Дездемона“ (1847/49) Ежена Делаacroe, „Отело“ (1859) Кристијана Келера, „Отело и Дездемона“ (1880) Антонија М. Дегрена, „Отело“ (1880/81) Едуарда Ф. Рихтера.

Филм: Славно дело из 1952, упркос малом буџету, *Оџело* је сведочанство о тврдоглавој вољи редитеља легендарног Орсона Велса. Иновативан у визуелном приступу у обради мотива љубоморе, нетрпељивости и беса, незаборавни Велс тумачио је насловну улогу, са Сузан Клотје (*Дездемона*), Мишелом Макклијамом (*Јаго*); филмска верзија позоришне представе Националне позоришне компаније (1965), у режији Френка Финлија, са Лоренсом Оливијеом (*Оџело*), Меги Смит (*Дездемона*); филм Оливера Паркера (1995), са Лоренсом Фишборном (*Оџело*), Ирен Жакоб (*Дездемона*), Кенетом Браном (*Јаго*)...

Орсон Велс као Отело

Отело је и: Отело синдром је врста параноидне љубоморе, узрокована опсесивним, наметљивим и/или заблудним мислима о неверству партнера; цитадела позната под називом Отелова кула у Фамагусти на северном делу Кипра; врста тамноплавог грожђа; врста цвета са великим, заобљеним тамнољубичастим листовима; популарна стратешка друштвена игра за два играча...

И. И. К.

Отелова кула у Фамагусти

Самјуел Бишоп (*Јајо*) и Катарина Кљајић (*Емилија*), фото М. Ердељи

Самјуел Бишоп (*Јајо*), Андреј Колчерију (*Оџело*), Давид Груосо (*Касио*), Артемиј Макаров (*Родриго*) и чланови мушког ансамбла, фото Д. Раушки

Катарина Зец (*Дездемона*), фото Д. Раушки

Самјуел Бишоп (*Јајо*), фото М. Ердељи

Финале другог чина, фото Д. Раушки

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
НОВИ САД

Позоришни трг 1, 21101 Нови Сад
Телефон: 021/6621 411 (централа)

За издавача / Др ЗОРАН ЋЕРИЋ, в.д. управника
Уј Балег / ТОНИ РАНЂЕЛОВИЋ, директор

Уредник / Ивана ИЛИЋ КИШ
Обликовање / Соња ВИДАКОВИЋ САВИЋ
Графички уредник / Борђе ЛАБАТ
Компјутерски слог / Љиљана БИЛБИЈА
Фотографије / Марија ЕРДЕЉИ, Данијел РАУШКИ
Сарадник уредника / Санела МИЛЕНОВИЋ

Штампа / BIROGRAF COMP DOO, Београд
Тираж 800

163. сезона 2023/2024.
www.snp.org.rs